

การเตรียมรับมือปัญหาคุณภาพน้ำในช่วงฤดูฝน

ส่วนแหล่งน้ำจืด กองจัดการคุณภาพน้ำ

จากการคาดการณ์ลักษณะอากาศช่วงฤดูฝนของประเทศไทย พ.ศ. 2567 โดยกรมอุตุนิยมวิทยา มีรายละเอียดว่า ฤดูฝนของประเทศไทยปีนี้ คาดว่า จะเริ่มประมาณสัปดาห์ที่ 4 ของเดือนพฤษภาคม 2567 ซึ่งจะช้ากว่าปกติ 1 – 2 สัปดาห์ และจะสิ้นสุดประมาณปลายเดือนตุลาคม 2567 ทั้งนี้ ในช่วงแรกที่เข้าสู่ฤดูฝน จะเกิดการชะล้างสิ่งปนเปื้อนต่างๆ จากแผ่นดินที่สะสมในช่วงฤดูแล้งลงสู่แหล่งน้ำเป็นจำนวนมาก เช่น น้ำเสีย ที่ตกค้างอยู่ในท่อระบายน้ำเสีย น้ำชะจากพื้นที่เกษตร น้ำฝนที่ชะกองวัสดุสารเคมีและวัตถุอันตรายต่างๆ เป็นต้น ซึ่งอาจทำให้คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำต่างๆ เกิดการเปลี่ยนแปลงกะทันหัน เช่น ปริมาณออกซิเจนในน้ำลดลง ความขุ่นและตะกอนแขวนลอยเพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิน้ำอย่างรวดเร็ว เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อ สัตว์น้ำและระบบนิเวศ โดยจากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินทั่วประเทศ ในช่วงเดือนเมษายน – มิถุนายนของทุกปี ซึ่งเป็นช่วงต้นฤดูฝน พบว่า แหล่งน้ำจะอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมเพิ่มมากขึ้น หรืออยู่ในเกณฑ์ แหล่งน้ำประเภทที่ 4 สามารถใช้ประโยชน์เพื่อการอุตสาหกรรม ส่วนการใช้ประโยชน์เพื่อการอุปโภคและ บริโภคต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติ และผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำเป็นพิเศษก่อน

ผลกระทบที่เกิดจากการชะล้างสิ่งปนเปื้อนจากแผ่นดินในช่วงฝนแรกส่งผลให้น้ำมีความขุ่นและ ตะกอนแขวนลอยเพิ่มขึ้นเกิดผลกระทบต่อสัตว์น้ำ ทำให้กินอาหารน้อยลง ป่วย โดยเฉพาะปลาจะมีปัญหา ในการแลกเปลี่ยนออกซิเจนของเหงือกจนทำให้ปลาตายได้คราวละมากๆ ในระยะเวลาอันสั้นหรือที่เรียกว่า อากาศน็อกน้ำ (Fish kill) กรณีที่เกิดขึ้นในปีที่ผ่านมา ได้แก่ เดือนพฤษภาคม ปี 2566 ปลากระชังตายในแม่น้ำชี อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ปลานิลที่เลี้ยงไว้ในกระชังทยอยตายกว่า 10 ตัน ดังแสดงในรูปที่ 1 เดือน มิถุนายน ปี 2566 อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำโจน อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ พบว่ามีปลาหลายสายพันธุ์ลอยน้ำตาย โดยไม่ทราบสาเหตุ พบปลาลอยน้ำตายต่อเนื่องประมาณ 1 สัปดาห์ มีทั้งปลาบู่ ปลานิล ปลาตะเพียน แต่ละวันมีไม่ต่ำกว่า 400 – 500 กิโลกรัม ดังแสดงในรูปที่ 2

ปัญหาที่มักพบในช่วงฝนตกหนักและต่อเนื่อง คือ แหล่งกำเนิดมลพิษอาจฉวยโอกาสลักลอบปล่อย น้ำเสียร่วมกับน้ำหลากที่เกิดขึ้น หรือระหว่างการเกิดพายุฝนฤดูร้อนในช่วงเปลี่ยนฤดูร้อนต่อต้นฝน ทำให้เกิด ทั้งลมที่รุนแรงและปริมาณน้ำฝนที่มาก เป็นเหตุให้บ่อเก็บกักน้ำเสียของโรงงานพังทลายเกิดน้ำเสียปนเปื้อน ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ใกล้เคียงหรือแหล่งน้ำสาธารณะได้ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ จึงควรเฝ้าระวังแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ของตนเอง ในช่วงต้นฝนและตลอดช่วงฤดูฝนที่กำลังจะถึง ในอีก 2 – 3 สัปดาห์นี้ โดยตั้งคณะทำงานเฝ้าระวังแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่และให้สถานประกอบการ ส่งตัวแทนเข้าร่วมด้วยเป็นการแสดงความจริงใจและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในพื้นที่

รูปที่ 1 ปลากระชังตายในแม่น้ำชี อำเภอกอสมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

รูปที่ 2 อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำโจน อำเภอมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปลาลอยตายต่อเนื่อง 1 สัปดาห์

การเตรียมรับมือในภาคเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในกระชังสามารถรับมือกับช่วงฝนแรกที่จะส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำได้ด้วยการเปิดเครื่องตีน้ำเพื่อเพิ่มออกซิเจน และควรลดปริมาณอาหารหรืองดให้อาหารในวันที่ฝนตกเพื่อลดปริมาณของเสียในแหล่งน้ำ สำหรับภาคส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องจึงขอความร่วมมือ โดยการจัดเก็บสารเคมี วัตถุอันตรายที่ใช้ในการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบ้านเรือน ให้อยู่ในที่ปลอดภัยและพ้นน้ำ ดูแลบ่อเก็บกักน้ำเสีย/บ่อบำบัดน้ำเสียและสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ไม่ให้เกิดการรั่วไหลลงสู่แหล่งน้ำหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ หากพบปัญหาน้ำเสียหรือสารเคมีรั่วไหลประชาชนผู้พบเหตุสามารถแจ้งเหตุฉุกเฉินมายังกรมควบคุมมลพิษผ่านทางสายด่วน 1650